

Прес-реліз

14 жовтня 2014

Пограбування, арешти, викрадення – головні небезпеки для мешканців Донбасу після обстрілів

Результати моніторингу протестів, репресій та поступок Центру соціальних і трудових досліджень за серпень-вересень 2014

14 жовтня на прес-конференції в інформаційній агенції «Укрінформ» Центр соціальних і трудових досліджень представив останні результати систематичного **моніторингу протестів, репресій та поступок за серпень-вересень 2014 року**, присвячені насильству проти цивільних осіб на Донбасі та репресіям проти протестів на всій території України. Проект здійснюється за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» та Національного фонду підтримки демократії.

Підсумок: Після обстрілів під час бойових дій найбільшу небезпеку для мирних мешканців Донбасу становлять пограбування, арешти та викрадення. Загальна кількість випадків насильства проти цивільних осіб не зменшилася у вересні порівняно з серпнем, не зважаючи на перемир'я. Найчастіше жертвами стають прості громадяни та представники приватних компаній, місцевої влади, державних підприємств та освітніх установ. Водночас і на всій території України відносний рівень насильства під час протестів та репресивних реакцій на протести надзвичайно високий та перевищує рівень насильства та репресій навіть під час Майдану. Три чверті усіх репресивних реакцій зафіксовані в східних та південних областях України; найчастіше вони стосувалися виступів проти уряду або на підтримку федералізації/відокремлення від України. Найчастішими формами репресій в останні місяці були арешти, затримання, кримінальні справи та судові позови. Порівняно з часами правління Януковича правоохоронні органи менше вступають у фізичну конфронтацію з протестувальниками і менше намагаються перешкодити проведенню протестних акцій, хоча часто не зупиняють насильство проти протестувальників з боку їхніх опонентів.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ:

Насильство проти цивільних осіб на Донбасі

За серпень та вересень 2014 року зафіксовано щонайменше 335 випадків (подій) насильства по відношенню до цивільних осіб на території Донецької та Луганської областей. **Не зважаючи на перемир'я кількість випадків насильства по відношенню до цивільних осіб у вересні (161 події) залишилося практично таким самим, що й у серпні (174 події).** Цей показник не враховує бойові дії між українськими збройними силами та сепаратистами, а також цивільні жертви безпосередньо внаслідок бойових дій. Також він не враховує насильницькі дії по відношенню до правоохоронних органів та збройних України або ополчення сепаратистів.

Загалом, **найчастішими жертвами насильства (поза бойовими діями) ставали у порядку спадання: прості громадяни (87 випадків), приватні компанії (69), місцева влада (41), державні підприємства (27), освітні установи (15).** Причому, якщо кількість нападів на приватні та державні підприємства, місцеву владу у вересні зменшилася, то кількість випадків насильства проти громадян та освітніх установ помітно зросла.

Найчастішим видом насильства проти цивільних осіб на Донбасі поза бойовими діями в останні два місяці є пограбування (повідомлено щонайменше 93 випадки). Тим не менше, у вересні таких

випадків (33) повідомлено майже вдвічі менше, ніж у серпні (60). У третині випадків пограбування приписується ополченню сепаратистів, у решті – невідомим озброєним, які можуть бути і просто кримінальними бандами. У майже половині випадків (46) жертвами пограбування ставали приватні компанії та дрібний бізнес, але також і державні та комунальні підприємства, власники автомобілів, робітники, пенсіонери.

Небезпека другого рівня для мирних мешканців Донбасу – це арешти або затримання з боку українських правоохоронних органів (52 випадки, хоча їх повідомлена кількість значно зменшилася з серпня по вересень з 38 до 14). Найтипівіші звинувачення – підтримка або пропаганда тероризму та/або порушення територіальної цілісності України, шпигунство на користь сепаратистів або Росії. За повідомленнями затримано або заарештовано щонайменше 59 цивільних осіб. У майже половині випадків (21) – це прості громадяни, але також представники місцевої влади на Донбасі, члени проросійських націоналістичних організацій, іноземні громадяни, журналісти, бізнесмени, священики. Арешти та затримання доповнюються відкриттям кримінальних справ (щонайменше у 21 випадку).

Третя за частотою небезпека для цивільних осіб на Донбасі - це викрадення або взяття в заручники (усього щонайменше 46 подій за два останні місяці). Причому кількість таких випадків значно почастишала у вересні (28 проти 18 у серпні). У більшості випадків, за повідомленнями, їх здійснює ополчення та представники самопроголошених республік (29), у решті випадків повідомляється про групи невідомих. Найчастіше жертвами викрадень стають прості громадяни, але досить часто і представники місцевої влади на Донбасі, працівники адміністрації університетів (зокрема, у Луганську), також – деякі представники самопроголошених республік або командири озброєних груп у результаті внутрішніх конфліктів між сепаратистами.

Крім того, досить частими лишаються спроби проникнення, захоплення та озброєного штурму цивільних приміщень (щонайменше 42 випадки за два останні місяці), як здійснюються, за повідомленнями, або ополченням, або невідомими. Найчастіше захоплюються приватні компанії, але також і державні підприємства, навчальні заклади, приватні помешкання громадян.

У меншій кількості випадків громадяни Донбасі стають жертвами побиття (щонайменше 11 подій), відкриття вогню по цивільним та вбивств (повідомлено про 15 подій і 12 вбитих, причому майже всі у вересні). Переважна більшість цих випадків приписується сепаратистам, рідше – невідомим особам, в одиничних випадках підозрюються члени українських добровольчих батальйонів.

***Важливе зауваження:** Ці дані неминуче є неповними і не включають події, про які не повідомили обласні новини. Дуже ймовірно, що насильницьких дій проти цивільних осіб на Донбасі відбувається значно більше, про що ми просто не дізнаємося. Важливо також мати на увазі ситуацію інформаційної війни та схильність українських ЗМІ замовчувати насильство українських сил та перебільшувати насильство з протилежного боку. Однак, навіть такі неповні дані дають змогу побачити загальну картину та співвідношення різного роду небезпек для мирних громадян Донбасу.*

Репресії та насильство під час протестів на території України

Решта території України також не уникає насильства і репресій. **Відносний рівень як насильства під час протестів, так і репресивних реакцій на протести перевищує аналогічні показники навіть за період Майдану.** У вересні 18% усіх протестних подій мали насильницький характер (під час Майдану – 13%), а 36% були конфронтаційними (під час Майдану – 23%). При чому порівняно з серпнем в останній місяць зменшилася кількість випадків вандалізму (з 36 до 26), однак збільшилася кількість випадків пошкодження власності (з 9 до 20), нападів з невогнепальним озброєнням (з 11 до 13), бійок (з 6 до 10), стрілянини (з 5 до 8), вбивств (з 1 до 4) під час протестів.

Центр
соціальних
і трудових
досліджень

Водночас фіксується і надзвичайно висока кількість негативних реакцій на протест, а також випадків репресій іншої соціально-політичної активності. Зокрема, у вересні зафіксована щонайменше 241 негативна реакція на протест, що складає 33 репресивні реакції на 100 протестних подій. Спрощуючи, **можна сказати, що кожен третій протест був репресований**. Для порівняння під час Майдану на кожні 100 протестів припадало 27 репресивних реакцій. Кількість інших соціально-політичних репресій (не пов'язаних напряму з протестами) у вересні склала щонайменше 204 подій. Натомість за всі три місяці Майдану кількість інших репресій склала лише 251 подію.

Окрім Донбасу, найбільше репресій відбувається у інших східних та в південних областях, де співвідношення кількості репресивних подій до 100 протестних перевищує 40. **Три чверті усіх репресивних реакцій на протести зафіксовані на сході та півдні України (включаючи Донбас). Левова частка репресій стосується виступів проти уряду та за федералізацію/відокремлення від України.**

В останні два місяці арешти, затримання, кримінальні справи та судові позови є найчастішими формами негативних реакцій на протести на всій території України, складаючи 70% усіх репресивних відповідей на протестні події. Кількість подібних випадків знов-таки перевищила кількість арештів, затримань, кримінальних справ та судових позовів за три місяці Майдану. Однак, на відміну від поведінки правоохоронних органів за правління Януковича зараз вони відносно рідше вступають у фізичну конфронтацію з протестувальниками (32 випадки у серпні-вересні порівняно з 110 випадками у 2013 році до початку Майдану та 199 подіями під час Майдану), а також рідше намагаються заборонити або перешкодити протестним акціям.

Наразі стратегія правоохоронних органів має радше превентивний характер і спрямована на точкове знешкодження небезпечних протестувальників, аніж на придушення протестів по факту. Водночас у багатьох випадках правоохоронці не зупиняють насильство проти протестувальників з боку їхніх опонентів, у тому числі недержавних озброєних груп.

Ознайомитися з графіками та таблицями з даними щодо насильства проти цивільних осіб на Донбасі, репресивних реакцій та загальною характеристикою протестів за серпень і вересень, а також із методикою та класифікацією подій можна в звіті «Репресії і насильство: на Донбасі та по всій Україні» на сторінці <http://www.cedos.org.ua/uk/protests>.

ДОВІДКОВО:

Моніторинг протестів, репресій і поступок проводиться з жовтня 2009 року. Це унікальний проект з систематичного збору інформації про всі (незалежно від тематики та чисельності) протести, репресії та поступки у відповідь на протести, що відбуваються в реальному часі на всій території України на основі моніторингу більше 190 національних, обласних і активістських веб-медіа.

Метою даного проекту, що здійснюється Центром соціальних і трудових досліджень у партнерстві з Центром дослідження суспільства та за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» і Національного фонду підтримки демократії, є об'єктивне вивчення протестної активності та суспільних рухів в Україні і доведення до відома широкої громадськості цієї інформації з метою захисту права на мирні зібрання та привернення уваги до низових соціально-економічних протестних ініціатив.

Центр соціальних і трудових досліджень – створений у 2014 році незалежний некомерційний центр з аналізу соціально-економічних проблем, колективних протестів, трудових відносин і конфліктів.

Контактна особа: Володимир Іщенко (097-396-4499), info@cslr.org.ua